

КОНЦЕПТОСФЕРА СПОРТ ЯК СПОСІБ СТРУКТУРУВАННЯ ІНФОРМАЦІЇ У СПОРТИВНОМУ МЕДІЙНОМУ ПРОСТОРІ

THE CONCEPTUAL SPHERE OF SPORT AS A WAY OF STRUCTURING INFORMATION IN SPORTS MEDIA SPACE

Мандич Т.М.,

orcid.org/0000-0001-8404-0453

*аспірантка, викладачка кафедри української і слов'янської філології та журналістики
Херсонського державного університету*

Статтю присвячено мисленнєво-мовленнєвій репрезентації знань про спорт в українськомовному спортивному медійному просторі, що на сучасному етапі є однією з найпопулярніших серед рейтингових тематик у засобах масової комунікації.

Проаналізовано способи структурування поняттєвої сфери, зокрема акцентовано увагу на концепті та концептосфері. Здійснено огляд праць, присвячених проблемам когнітивної лінгвістики, у яких виявлено, що українські мовознавці досліджують спорт в якості концептосфери. Для структурування знань та реалій, вербалізованих у спортивному медійному просторі, запропоновано обрати такі категорії, як концептосфера (для загальної репрезентації знань про спорт) та концепт (для репрезентації знань про конкретний вид спорту). Як площину текстового вираження спортивних реалій обрано спортивні коментарі, оскільки у прямоефірному мовленні спортивного коментатора і текстових трансляціях у мережі Інтернет наявний широкий діапазон засобів номінації, що виконують функції вербалізаторів концептосфери СПОРТ.

У результаті запропоновано схематичне зображення структури концептосфери СПОРТ, яку утворюють концепти на позначення окремих видів спорту, об'єднаних у групи, відповідно до ілюстративного матеріалу, зібраного під час спортивних трансляцій різних видів спорту на телевізійних, онлайн-каналах та в текстовому форматі на сторінках інтернет-видань («Інтер», ТРК «Україна», «Футбол», «Футбол 1», «KremenTV», «MEGOGO», «XSport», «UA: Перший»; «РБК-Україна», «Укрінформ», «Футбол 24», «espresso.tv», «UA-Футбол»). Візуалізовано способи вербалізації досліджуваної концептосфери, а саме метафорами (антропоморфними, артефактними, соціоморфними, природоморфними та синестезійними), метоніміями, перифразами, персоніфікаціями, порівняннями та фразеологізмами; а також будову метафоричних моделей, у яких виокремлюємо фрейми та слоти, що сприяють систематизації зафіксованих у спортивних коментарях лексем у переносному значенні. Описано алгоритм збору та аналізу вербалізаторів концептосфери СПОРТ, що може бути застосований і в подальших дослідженнях мовних особливостей спортивного медійного простору.

Ключові слова: вербалізація, вторинна номінація, концепт, концептосфера, спортивний коментар.

The article is devoted to mental-speech representation of knowledge about sports in Ukrainian-language sports media space. At the present stage sport is one of the most popular among the ranking topics in the media. The ways of structuring the conceptual sphere are analyzed, in particular, the emphasis is on the concept and the conceptual sphere. A review of works on the problems of cognitive linguistics, which found that Ukrainian linguists study sports as a conceptual sphere. It was proposed to choose such categories as conceptual sphere and concepts to structure the thematic knowledge and realities verbalized in the sports media space. Sports commentator uses in the broadcasts a wide range of nomination tools that serve as verbalizers of the conceptual sphere of SPORT. That's why the sports commentaries were chosen as the plane of textual expression of sports realities. As a result, a schematic representation of the structure of the conceptual sphere of SPORT, which is formed by concepts to denote individual sports, grouped, according to illustrative material. It was collected during sports broadcasts of various sports on television, online channels and in text format on the Internet publications. They are: "Inter", TRK "Ukraine", "Football", "Football 1", "KremenTV", "MEGOGO", "XSport", "UA: First"; "RBC-Ukraine", "Ukrinform", "Football 24", "espresso.tv2" and "UA-Football". Methods of verbalization of the studied conceptual sphere were visualized, namely metaphors (anthropomorphic, artefact, sociomorphic, natural morphic and synesthesia), metonymies, paraphrases, personifications, comparisons and phraseology. Also the structure of metaphorical models, in which we distinguish frames and slots that contribute to the systematization of tokens recorded in sports comments in a figurative sense, was visualised. An algorithm for collecting and analyzing verbalizers of the conceptual sphere of SPORT was described, which can be used in further studies of the linguistic features of the sports media space.

Key words: verbalization, secondary nomination, concept, conceptual sphere, sports commentary.

Постановка проблеми. Спорт у сучасному медійному просторі є однією з найпопулярніших тем як серед читачів друкованих ЗМІ, інтернет-видань та підписників на відповідні спільноти в соціальних мережах, так і серед слухачів та глядачів аудіовізуальних каналів передачі інформації. Новини, аналітичні шоу, текстові та віде-

отрансляції змагань, інтерв'ю зі спортсменами, тренерами тощо – усе це основні формати, у яких розкривають різні аспекти висвітлених видів спорту. Тексти такого спрямування за змістом невід'ємні від найменувань активних учасників спортивних подій, знярядь, локацій, на яких відбувається змагання; дій, процесів і станів, зумов-

лених фізичною активністю та умовами змагання, тощо. Перераховані поняття на лексичному рівні вербалізовано мовними одиницями, що встановлюють зв'язок між абстрактними уявленнями та реальним їх вираженням. Часто у спортивному медійному просторі лексеми вжито в непрямому значенні або в нетипових контекстах, тому засвідчуємо, що характерним є використання засобів вторинної номінації, фразеологічних одиниць, каламбурів, різноманітних стилістичних фігур та інших засобів увиразнення тексту. Яким би не був дібраний журналістом мовний засіб, його функція переважно спрямована на оформлення думки, об'єктивацію понять і явищ, пов'язаних зі світом спорту, а також, ураховуючи інтерес читачів і глядачів, ця вербалізація покликана посилити образність та емоційність, що спонукають реципієнтів реагувати на текст і глибше осмислювати описані спортивні події.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Популярність когнітивного підходу в сучасних лінгвістичних дослідженнях призвела до суттєвого збільшення праць, присвячених аналізу концептів і концептосфер. Саме ці два поняття становлять основу й теоретичне підґрунтя нашого бачення взаємодії спорту та інших поняттєвих сфер, що на текстовому рівні реалізовано вживанням мовних одиниць, які вербалізують концептосферу СПОРТ, зокрема й за допомогою надпродуктивних у спортивних коментарях засобів вторинної номінації. Однак, у працях можна помітити й певну неузгодженість, непослідовне вживання термінів, заміну понять тощо, тому, ураховуючи труднощі тлумачення зазначених феноменів, зробимо огляд мовознавчих дефініцій. Останнім часом до питання термінології когнітивної лінгвістики зверталися В. Іващенко, І. Кожушко, А. Мартинюк, Н. Стефанова, а окремі аспекти спортивної концептосфери аналізували мовознавці, серед яких В. Дубик і Т. Іщенко.

Виділення невіршених раніше частин загальної проблеми. Тенденції розвитку сучасного мовознавства свідчать про поширеність когнітивного підходу, що актуалізований і в обраній нами площині – у дослідженні мовлення українських спортивних коментаторів, на яке впливають не лише внутрішні професійні та особистісні риси самого коментатора (як-то характер, темперамент, загальна обізнаність та фонові знання, досвід роботи в ефірі, креативність мовомислення тощо), а найбільше – непередбачуваний розвиток спортивних подій (як-то атаквальні епізоди, непрогнозовані результати, травми та позаспортивні випадки, виступи українських спортсме-

нів та національних збірних, від чого залежить виправдане симпатизування та підтримка однієї зі сторін протистояння, й інше, що викликає емоційну реакцію, образно-асоціативні пояснення тощо). Також у фокусі нашої уваги текстові трансляції або стенограми змагань, що останнім часом є в більшому доступі користувачів, на відміну від онлайн-трансляцій, показ яких часто комерціалізовано. Натомість на профільних сайтах або новинних ресурсах можна безкоштовно відстежити перебіг змагання, читаючи про основні події, що відбуваються в режимі реального часу та оновлюються з певною періодичністю.

Якщо аналізувати специфіку мовної організації усних коментарів, які чуємо в телевізійних та онлайн-трансляціях, то нешаблонність, апелювання до глядацької аудиторії, мовленнєва діяльність, одночасна з перебігом коментованого змагання, – те, що робить журналістський текст оригінальним із погляду викладу матеріалу та його стилістичного оформлення. Принагідно відзначимо, що текстові трансляції або стенограми менш багаті на мовні засоби увиразнення і не можуть у такому ж обсязі продемонструвати варіативність вербалізації окремих спортивних аспектів.

Отже, сукупність знань про спорт, що дуже часто знаходить своє мовне вираження у жанрі спортивного коментаря шляхом переосмислення в інших, несуміжних зі спортом, категоріях, та, як наслідок, представлених в усних і письмових текстах низкою засобів увиразнення, потребує структурування та вироблення цілісного підходу до аналізу, ураховуючи пріоритетність і частоту реалізації тих чи тих змістових аспектів, що безпосередньо репрезентують сферу спорту, та той мовний інструментарій, за допомогою якого коментатор досягає цілей. У відповідності до сучасних підходів вважаємо за доцільне розглянути принципи такої систематизації в категоріях концептуального простору, що водночас полегшить аналіз мовного матеріалу та зумовить дослідження побудови спортивного коментаря з урахуванням особливостей мислення спортивного коментатора, усвідомлення причин виникнення відповідної асоціації та ролі інших екстралінгвальних чинників, які можуть впливати на формулювання у прямих ефірах або підготовлених стенограмах, а також розуміння механізму зрушення семантики, принципів добору вжитих мовних одиниць тощо.

Постановка завдання. Метою статті є визначення способу структурування знань про спорт, репрезентованих в українськомовному медійному просторі, та вироблення алгоритму

аналізу вербалізаторів концептосфери СПОРТ для подальших лінгвістичних досліджень, пов'язаних із характеристикою мовлення спортивних журналістів, зокрема тих, які працюють у прямих ефірах або з текстовими трансляціями в режимі реального часу.

Серед завдань виокремлюємо такі:

1) проаналізувати дефініції понять *концепт* і *концептосфера* як базових у когнітивній лінгвістиці;

2) Здійснити огляд праць, у яких висвітлено питання концептуалізації спортивної поняттєвої сфери;

3) обґрунтувати запропоновану структуру концептосфери СПОРТ, розроблену за результатами аналізу мовлення українських спортивних коментаторів та редакторів інформаційних спортивних ресурсів;

4) описати алгоритм аналізу вербалізаторів концептосфери СПОРТ або концептів окремих видів спорту як її складових.

Джерельною базою дослідження слугують трансляції різних видів спорту, що потрапляють до ефірів таких каналів, як «Інтер», ТРК «Україна», «Футбол», «Футбол 1», «KremenTV», «MEGOGO», «XSport», «UA: Перший», а також інтернет-видань і онлайн-інформаційних ресурсів, як-то «РБК-Україна», «Укрінформ», «Футбол 24», «espresso.tv», «UA-Футбол» тощо. Мовні одиниці, що вербалізують спортивні реалії, зафіксовано у форматі «наживо», що не допускає монтажу, повноцінного прописування тексту задалегідь та найкраще виявляє рівень спонтанного й часто імпровізаційного мовлення спортивного коментатора, а також у форматі текстової трансляції, що дозволяє краще продумати коментар, скористатись шаблонами, мінімізувати час та обсяг мовлення до висвітлення лише найважливіших моментів змагання. Мовні засоби, виявлені в обох варіантах коментування, віддзеркалюють особливості усвідомлення дійсності та спосіб мислення журналіста, які мають корелювати з відповідним сприйняттям та оцінкою інформації з боку глядачів або читачів трансляції.

Виклад основного матеріалу. У період, коли кількість досліджень, присвячених мовному вираженню концептуального простору, суттєво зросла, з'являється потреба в чітких формулюваннях дефініцій та розрізненні понять, тому теоретичні праці часто стосуються саме питань термінології в галузі когнітивної лінгвістики. Так, В. Іващенко аналізує метапоняття, унаслідок чого концептуальну систему трактує як множину елементів, концепт – як структурну одиницю

системи, концептосферу – як фрагмент організації полів та сфер [1, с. 177–178]. І. Кожушко, порівнявши низку наукових підходів, вважає, що терміни «концептосфера» і «концептуальна картина світу» слід уживати не як синоніми, а в якості гіпоніма й гіпероніма, що дозволить уникнути термінологічної плутанини [2, с. 287]. Н. Стефанова наводить дефініцію, сформульовану за результатами аналізу різних визначень, підходів і дискусій: «... концептосфера – це структурна конфігурація всіх можливих компонентів зберігання знань в ментальному світі людини» [3, с. 98]. П. Мацьків витлумачує концептосферу так: «Концептосферу формують різні типи концептів, в основі яких лежить певний спосіб розуміння і бачення світу» [4, с. 198]. Більш детально пояснює термін М. Калашникова, яка зазначає, що «концептосфера сприймається як гетерогенне ментальне утворення, що включає сукупність вербально позначених та непозначених базових концептів, які репрезентують загальнолюдські поняття та концептуально значущі цінності, задовольняючи потреби когнітивно-дискурсивної сфери певної культури» [5, с. 2].

Якщо проаналізувати ті контексти, у яких науковці вживають термін «концептосфера», та той зміст, який у нього вкладають, то слід виокремити декілька напрямів: з одного боку, концептосферу дійсно можуть ототожнювати з картиною світу, говорити про концептосферу мови, окремої людини (зокрема, у плані її художньої творчості) або іншої глобальної поняттєвої сфери, що водночас здатна відбивати риси, характерні для світогляду конкретного народу. З іншого боку, можна обрати тематичний принцип і простежити реалізацію визначеної концептосфери в різних лінгвокультурах. Наприклад, огляд праць останніх років засвідчив, що мовознавці активно досліджують концептосфери БОГ (Н. Венжинович) [6], ЗДОРОВ'Я (С. Мартінек) [7], ЧЕСТЬ (В. Чабан) [8]; концептосферу оцінності (Г. Приходько) [9], природи (І. Серебрянська) [10], фауни (О. Гоменюк) [11] тощо. Пропонуємо за аналогією розуміти поняттєву сферу спорту як концептосферу СПОРТ, що входить до складу національно-мовної картини світу різних народів та має особливості вербалізації в українськомовному медійному просторі.

Огляд лінгвістичних праць, присвячених текстам спортивної тематики, засвідчив, що дослідники активно звертаються до термінологічного апарату когнітивної лінгвістики з метою репрезентації спортивних понять як певної структури. Зокрема, для нашої розвідки актуальними є праці,

у яких базовою категорією визначено концептосферу СПОРТ. Так, Т. Іщенко в дисертаційній праці зазначає про «фрейми з концептуальної сфери “Спорт”» [12, с. 96], В. Дубик – про донорські субсфери низки концептосфер, зокрема концептосфери СПОРТ [13, с. 33].

У сучасному спортивному медійному просторі концептосфера СПОРТ є центральною з погляду змістотворення спортивних коментарів. У залежності від виду трансльованого змагання актуалізується концепт відповідного виду спорту, що становить, на наш погляд, структурну одиницю аналізованої концептосфери. Вербалізація відбувається шляхом уживання спортивних термінів та фахової лексики, сленгу, а також засобів вторинної номінації, що набувають переносного значення саме в контексті спорту та актуалізують взаємозв'язок концепту виду спорту як складової концептосфери СПОРТ із іншими концептами / концептосферами, що виступають сферами-джерелами, запозичуючи сему для творення нового лексико-семантичного варіанта.

Оперуючи терміном *концепт*, зауважимо, що дефініція в тлумачному словнику пов'язана з філософським визначенням, як-от «формулювання, загальне поняття, думка» [14]. У «Словнику основних термінів когнітивно-дискурсивної лінгвістики» наведено таке визначення: «Концепт – мінімальна структурна одиниця знання» [15, с. 38]. Далі перелічено низку ознак концепту, що є спільними для розуміння цього явища в межах різних наукових підходів: «К (тут і далі: концепт – прим.авт.) є основною одиницею структурованого знання у свідомості людини; навантажений культурною інформацією; зміст і структуру К можна встановити через аналіз значення мовних одиниць, що його репрезентують (об'єктивують / вербалізують / актуалізують)...» [15, с. 40]. Як зазначає Ж. Краснобаєва-Чорна, «концепт представлений розгалуженою системою складників (лексемами (включаючи асоціативні зв'язки), фраземами, міфологемами й культурами, пареміями, прецедентними текстами, біблійними ремінісценціями, науковими термінами, художніми дефініціями тощо), а також може містити невербалізовану частину» [16, с. 292]. Тобто концепт має широкий спектр свого вираження, тому в запропонованому дослідженні продемонстровано часткові способи вербалізації концептів окремих видів спорту та концептосфери СПОРТ загалом.

Ілюстративний матеріал, зафіксований на основі спортивних коментарів, демонструє високу продуктивність засобів вторинної номіна-

ції, в основі яких перебувають зазначені раніше асоціативні зв'язки, а також фразеологічних одиниць, що доречно в коментованому епізоді транслюють народний досвід та традиційно зумовлену оцінку ситуації. Під час вербалізації концепту, що відбувається в мовленні спортивного коментатора, який добирає мовні засоби з урахуванням своїх фонових знань, професійної практики та національної специфіки, доречними виступають слова та словосполучення, пов'язані за змістом із тими сферами, що є невід'ємними складовими життя народу (як-то побут або господарство тощо); оригінальними постають індивідуально-авторські знахідки, побудовані на більш складних асоціаціях або мовній грі завдяки майстерності та фаховості спортивного коментатора.

Передусім ідеться про вербалізацію концепту конкретного виду, який транслюють у прямому ефірі, а вже сукупність мовних засобів, якими репрезентовано різні види спорту, складають сукупність вербалізаторів усєї поняттєвої сфери. Одна група вербалізаторів типова для всіх або певної частини видів, оскільки називає однакові чи подібні реалії (наприклад: рухи, дії, вправи тощо), інші – пов'язані виключно з конкретним видом, ураховуючи його особливість (наприклад, покриття майданчика: футбольне поле, льодова арена, снігова траса чи водне середовище; снаряди: зброя, ключка, м'яч тощо; і подібні).

Отже, пропонуємо структурувати інформацію про спортивні реалії, вербалізовану в українськомовному спортивному медійному просторі, як концептосферу, складовими якої виступають групи видів спорту, логічно поєднані за спільними ознаками, та окремі види спорту як концепти (схема 1), хоча припускаємо, що надалі можуть бути трансформації запропонованої схеми.

Запропонована схема побудована відповідно до того ілюстративного матеріалу, що зібрано впродовж 2015–2021 рр. за результатами аналізу коментаторського мовлення. Зазначені види спорту є найчастіше трансльованими та популярними серед українських глядачів: ігрові командні види регулярно з'являються в телевізійному чи онлайн-мовному ефірі, а ті, що, наприклад, належать до олімпійських видів, хоч і поступаються в частоті трансляцій, проте мають велике коло вболівальників за рахунок авторитетності змагань, наявності представництва українських спортсменів тощо.

Зауважимо, що об'єднання видів спорту за тематичними блоками в групи концептів не випадкове: трансляції ігрових командних, ігрових індивідуальних, бойових, швидкісних, водних, атлетичних

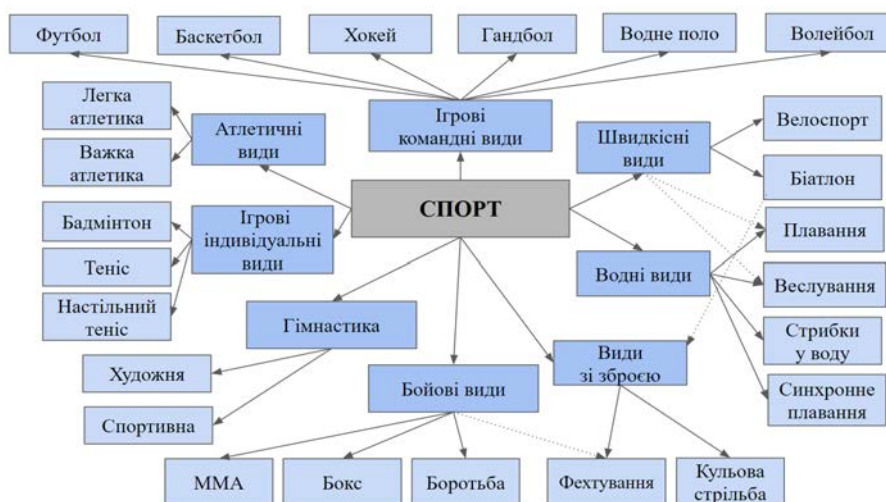

Схема 1. Структура концептосфери СПОРТ, вербалізованої в українськомовних спортивних коментарях

видів, видів зі зброєю або гімнастики мають різне мовне оформлення, зумовлене хронологічним проміжком і характером змагання. Від цього, окрім формату коментування – усного чи письмового, залежить частотність уживання засобів вторинної номінації, зокрема концептуальних метафор як вербалізаторів концептосфери СПОРТ.

Наступним кроком дослідження концептосфери СПОРТ в обраному напрямі вбачаємо збір ілюстративного матеріалу, а саме коментарів конкретного трансльованого виду спорту, до складу яких входять одиниці вторинної номінації та фразеологічні одиниці у своїх кодифікованих або модифікованих унаслідок коментаторської мовотворчості варіантах. Саме вони репрезентують взаємозв'язок спорту з іншими концептами / концептосферами-джерелами, що доповнюють варіанти репрезентації поняттєвої сфери спорту разом із прямою номінацією.

На схемі 2 розглянемо встановлені зв'язки, що на мисленнєво-мовленнєвому рівні реалізовані у жанрі спортивного коментаря шляхом уживання метафор, метонімії, персоніфікацій, перифраз, порівнянь і фразеологізмів. Подаємо лише фрагментарний опис, оскільки він є типовим для вербалізації будь-якого концепту.

Отже, пропонуємо алгоритм аналізу лексичної репрезентації знань про спорт, представленої в українськомовних спортивних коментарях:

– I етап – взаємодія концептосфери / концепта-джерела з концептосферою-ціллю СПОРТ. Це основа, що виступає відправною точкою в утворенні засобів вторинної номінації. На цьому рівні відбувається пошук схожих понять, які потенційно можуть асоціативно перетинатись;

– II етап – звуження кола пошуку понять, здатних асоціюватись, до концепту окремого виду спорту як структурної одиниці концептосфери СПОРТ. У такий спосіб можна окреслити вербалізатори, притаманні видам (групи концептів), що відображають спільну або подібну між собою специфіку ведення боротьби, правил змагання, умінь учасників тощо;

– III етап – виокремлення вербалізаторів конкретного концепту на позначення одного виду спорту, що дозволяє врахувати видову специфіку, інколи – зафіксувати оказіональні мовні одиниці з урахуванням мовотворчості та нестандартного підходу досвідченого й авторитетного спортивного коментатора, який спеціалізується на обраному виді. Характеризування засобів вторинної номінації та фразеологічних одиниць у межах окремо взятих концептів уможливує порівняльний аналіз мовних одиниць, виокремлення спільних та відмінних вербалізаторів, встановлення причин актуалізації тих чи тих асоціацій тощо. Подібні операції можливі і на попередньому рівні груп концептів;

– IV етап – класифікація вербалізаторів концепту за типом зрушення семантики, з'ясування понять-першоджерел, що стали основою асоціативного перенесення ознаки на спортивні реалії;

– V етап – у випадку накопичення великого обсягу однотипних вербалізаторів – поділ їх на менші структури (актуально для метафор):

а) групування метафор за значенням у метафоричній моделі за формулою «СПОРТ – це X», де X – це будь-яка сфера-джерело;

б) виокремлення (за можливості) фреймів у межах метафоричної моделі, що уможливує

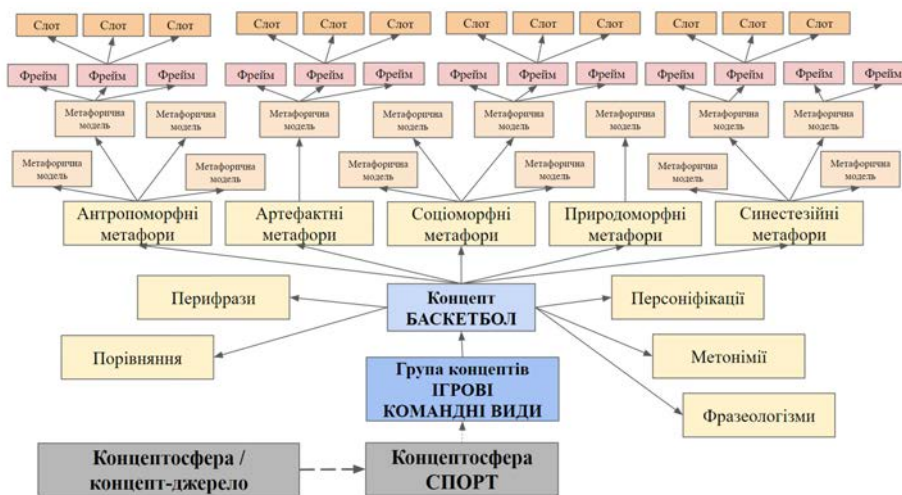

Схема 2. Варіантність образної вербалізації фрагменту концептосфери СПОРТ

більш детальне групування мовних одиниць, урахувавши вужчу семантику. У «Словнику основних термінів когнітивної лінгвістики» зазначено, що «фрейм – одиниця структуризації досвіду людини. <...> Структурно фрейм містить термінали або слоти, які заповнюються конкретними даними досліджуваної ситуації» [15, с.132];

в) виокремлення (за наявності) слотів у межах тих фреймів, де можна простежити мікрогрупи метафор, поєднаних за ще вужчими значеннями.

Як свідчать результати аналізу понад 4000 коментарів, у складі яких є образні вербалізатори концептосфери СПОРТ, не в кожній метафоричній моделі можна виділити фрейми, як і не кожний фрейм здатний поділитися на слоти. Однак ця неоднорідність теж породжує новий вектор наукового пошуку, зокрема з метою аналізу структурної організації метафоричних моделей, передумов та причин розгалуженої фреймово-слотової системи або її відсутності. Решта виявлених засобів вторинної номінації лише вказують на потенційну тенденційність, але потребують накопичення більшої кількості зразків для застосування методу моделювання та характеристики внутрішньої будови моделей. Зафіксовані метонімії, перифрази, персоніфікації, порівняння та фразеологізми свідчать про інші способи переосмислення реалій спорту, що тим не менше уможливають значно ширші можливості їх репрезентації, ніж уживання лише прямої номінації та спортивної термінології.

На прикладі текстових трансляцій або стенограм змагання можна простежити вживання тих засобів вторинної номінації, що вже стандартизувалися у спортивному медійному просторі, ставши своєрідними штампами, хоч і досі збе-

рігають образність. Такий формат спортивного коментаря дещо звужує авторську мовотворчість, оскільки відзначаємо пасивність і майже відсутність оказіональних висловлювань, що потрапили б до числа вербалізаторів концептосфери СПОРТ.

Висновки та перспективи. Отже, проаналізувавши мовні особливості спортивного медійного простору, зокрема в частині онлайн-ових / телевізійних коментарів спортивних трансляцій та текстових трансляцій / стенограм змагань, вважаємо за доцільне говорити про концептосферу СПОРТ, структура якої включає в себе концепти на позначення груп видів спорту (атлетичні види, бойові види, водні види, види зі зброєю, гімнастика, ігрові індивідуальні види, ігрові командні види, швидкісні види), що мають між собою спільні ознаки в принципах ведення боротьби, інструментарії або вміннях спортсменів, і концепти, у яких сконцентровано знання про конкретний вид спорту (досліджено поняттєві сфери баскетболу, волейболу, водного поло, гандболу, хокею з групи командних ігрових видів; бадмінтону, тенісу та настільного тенісу з групи індивідуальних ігрових видів; легкої та важкої атлетики з групи атлетичних видів; художньої та спортивної гімнастики з групи гімнастики; боксу, боротьби, ММА та фехтування з групи бойових видів; фехтування, біатлону та кульової стрільби з групи видів зі зброєю; веслування, плавання, синхронного плавання та стрибків у воду з групи водних видів; веслування, велоспорту та біатлону з групи швидкісних видів). Таке структурування поняттєвої сфери спорту дасть можливість за допомогою аналізу вербалізації фрагментів концептосфери СПОРТ простежити внутрішні зв'язки концептів, якщо засоби лексичного

вираження спортивних реалій можуть стосуватися одночасно декількох видів спорту або їхніх груп, та зовнішні зв'язки, якщо йдеться про одностороннє перенесення ознаки від джерела до цілі.

У подальших дослідженнях прогнозуємо уточнення структури концептосфери СПОРТ та деталізацію фреймово-слотової системи її вербалізації засобами вторинної номінації, що зумовлено динамічністю коментаторського мовлення

та постійним поповненням текстового матеріалу ще не виявленими мовними одиницями, що ілюструють взаємозв'язок концептосфери СПОРТ як цілі та інших концептосфер / концептів як джерел. Окрему увагу слід приділити порівняльному аналізу трансформації структури концептосфери СПОРТ на різних хронологічних проміжках та етапах розвитку українського медійного простору.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Іващенко В. Концепт і концептосфера в термінах метапоняттєвого опису. *Вісник Національного ун-ту «Львівська політехніка»: Серія «Проблеми української термінології»*. Львів: Національний ун-т «Львівська політехніка», 2004. № 503. С. 176–180.
2. Кожушко І. Про специфіку вживання терміна “концептосфера” в сучасній когнітивній лінгвістиці. *Лінгвістичні студії*, 2011. Вип. 22. С. 285–289.
3. Стефанова Н. О. Наукова аргументація терміна «концептосфера» крізь призму термінологічних аналогів. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Перекладознавство та міжкультурна комунікація»*. 2018. Вип. 1(2). С. 94–98.
4. Мацьків П. Концептосфера БОГ як відображення концептуальних просторів. *Рідне слово в етнокультурному вимірі*. 2012. С. 197–203. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/rsev_2012_2012_27
5. Калашникова М. Ю. Вербалізація концептосфери CULTURE новотворами сучасної англійської мови : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04 / Калашникова Марина Юріївна ; Запоріж. нац. ун-т. Запоріжжя, 2021. 261 с.
6. Венжинович Н. І. Концептосфера «Бог» в українській фразеологічній картині світу. *Studia Slavistica : зб. наук. пр. / упоряд. С. Пахомова, Я. Джоганик*. Ужгород : Вид-во О. Гаркуші, 10 : Ономастика. Топоніміка, 2009. С. 36–43.
7. Мартінек С. Концептосфера ЗДОРОВ'Я в українській мовній картині світу. *Вісник Львівського університету. Серія філологічна*. Львів: Вид-во ЛНУ, 2019. Вип. 70. С. 234–247.
8. Чабан В. М. Концептосфера ЧЕСТЬ в українській мові. *Мова і культура*. 2014. Вип. 17. Т. 4. С. 129–135.
9. Приходько Г. І. Концептосфера оцінності в мовній картині світу. *Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Філологічні науки*. 2010. Вип. 22 (2). С. 106–108.
10. Серебрянська І. Зелені пустелі чи квітучий рай: концептосфера природи крізь призму мови соціальних мереж. *Лінгвістичні студії*. 2021. Вип. 41. С. 245–250.
11. Гоменюк О. Концептосфера фауни в етноментальності українців. “Humanities & Social Sciences 2011” (HSS-2011), 24-26 November 2011, Lviv, Ukraine. С. 122–123.
12. Іщенко Т. В. Англійська фахова мова спорту: когнітивний та перекладацький аспекти : дис. ... канд. філол. наук: 10.02.16 – перекладознавство. Дніпропетровський університет імені Альфреда Нобеля, 2014. 257 с.
13. Дубик В. В. Метафора з реципієнтними зонами політика в сучасному франкомовному медіа дискурсі (на матеріалі електронних періодичних видань). *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»*. Серія : Філологічна. 2015. Вип. 51. С. 31–34. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nznuoaf_2015_51_14.
14. СловникUA. Портал української мови та культури. URL: <https://slovnuk.ua/index.php?swrd=%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D1%86%D0%B5%D0%BF%D1%82>
15. Мартинюк А. П. Словник основних термінів когнітивно-дискурсивної лінгвістики. Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2011. 196 с.
16. Краснобаєва-Чорна Ж. Ідеографічна класифікація фразеологічних одиниць у словнику фразеологічних термінів сучасної української мови. *Лінгвістичні студії*. 2011. Вип. 22. С. 289–298.